

36-72 Aylık Çocukların Ebeveynlerinin Babasavar Annelik Düzeyleriyle Anne-Babanın Çocuğa Yönelik İlgisi Arasındaki İlişki¹

Sayfa | 1

The Relationship between the Parents of 36-72 Months-old Children and the Levels of Parents and Parents' Attention to the Child

Emre İNCE , Uzman, emreince.1994@gmail.com

Burcu ÖZDEMİR BECEREN , Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, burcubeceren@comu.edu.tr

Geliş tarihi - Received: 28 Kasım 2023
Kabul tarihi - Accepted: 2 Ocak 2024
Yayın tarihi - Published: 28 Nisan 2024

¹ Bu çalışma, Doç. Dr. Burcu Özdemir Beceren tarafından yönetilen ve Emre İnce tarafından hazırlanan “Okul Öncesi Dönem Çocukların Ebeveynlerinin Babasavar Annelik Düzeyleriyle Anne-Babanın Çocuğa Yönelik İlgisi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından SYL-2020-3329 proje numarası ile desteklenmiştir.

İnce, E. ve Özdemir Beceren, B. A. (2024). 36-72 aylık çocukların ebeveynlerinin babasavar annelik düzeyleriyle anne-babanın çocuğa yönelik ilgisi arasındaki ilişki. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(1), 1-23.
DOI. 10.51460/baebd.1392794

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2024), 15 (1), 1-23.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2024), 15 (1), 1-23.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Sayfa | 2

Öz. Bu araştırmanın amacı, 36-72 aylık çocukları olan ebeveynlerin babasavar annelik düzeyleri ile ebeveynlerin çocuklarına olan ilgileri arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmaktır. Bunu başarmak amacıyla ebeveynlerin babasavar annelik düzeyleri ile okul öncesi çocuklarına olan ilgileri arasındaki bağlantıyı incelemek amacıyla ilişkisel tarama modeli adı verilen nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmaya okul öncesi eğitimde 4-6 yaş arası çocuğu olan ebeveynler (412 anne ve 412 babadan oluşan) katılmıştır. Veriler "Demografik Bilgi Formu", "Babasavar Annelik Ölçeği" ve "Çocuğa Yönelik Anne-Baba İlgisi Ölçeği" kullanılarak toplanmıştır. İstatistiksel analiz hem parametrik hem de parametrik olmayan testlerin uygulanması yoluyla gerçekleştirilmiştir. Analizin bulguları, "Geleneksel Annelik" konusunda kızların lehine anlamlı bir fark ortaya çıkardı. "Geleneksel Annelik" ile "Babasavar Annelik" karşılaştırıldığında ilk ve orta öğrenimini tamamlamış anneler lehine istatistiksel olarak dikkat çekici bir fark ortaya çıkmaktadır. Bu farklılık annelerin eğitim düzeyine bağlıdır.

Anahtar Kelimeler: Anne bekkiliği, anne-baba ilgisi, ebeveyn davranışları, baba katılımı

Abstract. The purpose of this research is to reveal the relationship between the maternal gatekeeping levels of parents with 36-72 month old children and the parents' interest in their children. In order to achieve this, a quantitative research method called the relational screening model was used to examine the connection between parents' maternal gatekeeping levels and their interest in their preschool children. Parents (consisting of 412 mothers and 412 fathers) who had children aged 4-6 and attended pre-school education institutions participated in the research. Data were collected using the "Demographic Information Form", " Maternal Gatekeeping Scale" and " Parental Involvement Towards Children Scale". Statistical analysis was performed through the application of both parametric and non-parametric tests. The findings of the analysis revealed a significant difference in favor of girls on "Traditional Motherhood". When "Traditional Motherhood" and " Maternal Gatekeeping" are compared, a statistically striking difference emerges in favor of mothers who have completed primary and secondary education. This difference depends on the education level of the mothers.

Keywords: Maternal gatekeeping, parental involvement, parenting behaviours, Paternal involvement

Extended Abstract

Introduction. Over the past few years, there has been a wide range of expectations for fathers when it comes to parenting. Unlike the early 1900s, fathers are not restricted to the role of the breadwinner. Recent studies have shown that fathers have become more involved in childcare compared to their predecessors (Pleck, 2010). However, research suggests that fathers are still not participating to the extent that is considered ideal and they are not allocating as much time to household chores or taking care of their children as mothers do (Bianchi et al., 2000).

Maternal gatekeeping has been researched in the last twenty-five years (Allen & Hawkins, 1999; DeLuccie, 1995). According to certain researchers, maternal gatekeeping is a crucial component of co-parenting, as it influences the involvement of fathers in child-rearing (Schoppe-Sullivan et al., 2008). The definition of maternal gatekeeping provided by De Luccie (1995) entails the attitude towards the significance of a father's role and the satisfaction of the mother regarding the extent of father's involvement. De Luccie also theorized that the mother's attitude and satisfaction levels serve as a "gatekeeping" mechanism that determines the frequency of father's involvement. Allen and Hawkins (1999) provided a definition of maternal gatekeeping that encompasses three dimensions: standard and responsibility, maternal identity confirmation, and differentiated family roles. Some mothers may experience apprehension regarding the loss of self-respect or maternal identity as a woman if fathers participate as collaborators in household and childcare duties. This apprehension stems from a desire for external validation of the maternal role, which allows others to confirm that the mother is a good housewife due to her meticulous and maternal family chores. Mothers who believe that family responsibilities are solely for women may be hesitant to encourage paternal involvement and may monitor and manage fathers' participation.

There is a dearth of scientific knowledge regarding the correlation between maternal gatekeeping and parents' interest in their child. It is imperative to comprehend the extent to which maternal gatekeeping is linked to parents' interest in their child. Therefore, the research problem is to determine the relationship between the level of maternal gatekeeping of preschool children and the interest of parents towards their child. Does the level of maternal gatekeeping affect the interest of parents towards their child?

Method. TheThe research population comprises parents of children aged 4-6 who attend state-affiliated independent pre-school institutions in the province of Izmir during the 2020-2021 academic year. The research sample consists of 412 mothers and 412 fathers with children aged 4-6 who attend pre-school education institutions in Bayraklı, Buca, Çiğli, Gaziemir, Karşıyaka, and Konak districts, affiliated with İzmir Provincial Directorate of National Education, with application permission. The sample was determined using a simple random sampling method.

Data on the variables under investigation were collected using the "Demographic Information Form," "Maternal Gatekeeping Scale," and "Parental Involvement Towards Children Scale." Parametric tests were applied for statistical analysis using the total score of the "Maternal Gatekeeping Scale." Nonparametric tests were applied for other statistical analyses using the sub-dimension scores of the "Maternal Gatekeeping Scale" as they did not exhibit normal distribution.

Results. There was no significant correlation observed between the overall score of maternal gatekeeping and the mother's interest in the child ($p>0.05$). However, a negative and low-level

significant correlation was found between the total score of mother's interest in the child and modern motherhood ($r=.285$; $p<0.01$), over-attached motherhood ($r=.159$; $p<0.01$), positive and traditional motherhood ($r=-.104$; $p<0.05$), and indirect motherhood ($r=-.113$; $p<0.05$). Similarly, a negative and low-level significant correlation was identified between the total score of maternal gatekeeping and the total score of father's interest in the child ($r=-.216$; $p<0.01$). The total score of father's interest in the child exhibited a negative and low-level significant correlation with modern motherhood ($r=.342$; $p<0.01$), positive and traditional motherhood ($r=-.168$; $p<0.01$), and doubly responsible motherhood ($r=-.235$; $p<0.01$).

Furthermore, it was determined that the sub-dimensions of "Indirect Motherhood" and "Modern Motherhood" on the "Maternal Gatekeeping Scale" did not exhibit statistically significant differences based on the education level of the mothers ($p>0.05$). However, "Double Responsible Motherhood" showed a statistically significant difference according to the education level of the mothers ($p<0.05$). Additionally, the total score of Over-Committed Motherhood, Traditional Motherhood, and Maternal Gatekeeping differed significantly based on the mother's education level ($p<0.05$).

Discussion and conclusion. A significant disparity was observed in favor of girls with regards to "Traditional Motherhood". Behaviors associated with "Traditional Motherhood" are more prevalent among mothers with daughters. It has been determined that there is a statistically significant difference in the overall scores of "Overbound Motherhood", "Traditional Motherhood", "Double Responsible Motherhood", and "Maternal Gatekeeping" based on the educational attainment of the mothers. This difference is specifically observed between mothers with a "Primary Education-Undergraduate" level and those with a "Secondary Education-Undergraduate" level. It has been concluded that the scores of primary and secondary school graduates are similar, but higher than those of undergraduate graduates. Mothers who have completed primary and secondary education exhibit higher levels of "Over-Committed Motherhood", "Traditional Motherhood", "Double Responsible Motherhood", and "Maternal Gatekeeping" compared to other mothers. Furthermore, it has been found that as the educational level of the mother increases, the level of maternal gatekeeping decreases. In future studies, intervention programs should be designed to restrict maternal gatekeeping behaviors and promote paternal involvement. Additionally, further examination of the various dimensions of gatekeeping behavior should be continued. Simultaneous assessments involving both parents and children can be conducted to determine the current state of affairs. Moreover, longitudinal research can be carried out to gain a clearer understanding of the relationship between maternal gatekeeping and the father-child dynamic. Future research on the impact of maternal gatekeeping on the father-child relationship will benefit from the development and implementation of more comprehensive scales to assess the quality and quantity of paternal behavior. Given the limited number of studies investigating maternal gatekeeping and father-child relationships, it is crucial to prioritize new research on this subject in order to gain a more comprehensive understanding of maternal gatekeeping.

Giriş

Erkekler ve kadınlar aile içindeki rollerinde değişiklikler yaşanmaktadır. Kadınların iş hayatında daha fazla yer almasıyla birlikte, babaların aile yaşamına katılımıyla ilgili beklentiler ve fırsatlar artmaktadır. Son yıllarda, babaların ebeveynlikle ilgili beklentileri büyük ölçüde değişmektedir. Son yıllarda babalar, çocuk bakımında daha fazla yer almaktadırlar (Pleck, 2010). Araştırmalar, babaların katılımının hala istenilen düzeyde olmadığını ve anneler kadar çok zaman harcamadıklarını göstermektedir (Bianchi vd., 2000).

Araştırmalar, ebeveynlerin çocuklarına daha fazla katılımının zihinsel ve sosyal gelişimlerini desteklediğini göstermektedir (Beitel ve Parke, 1998; Pleck ve Masciadrelli, 2004). Roggman vd. (2004) tarafından yapılan bir araştırmada, babaların genellikle çocuklarıyla karmaşık oyunlara katıldığı, onları daha zorlu görevlere teşvik ettiği ve sonuç olarak sosyal gelişimlerine yardımcı olduğu belirtilmektedir. Babaların çocuklarıyla geçirdiği en önemli zamanın, daha keyifli çocuk bakımı görevleri (oynamak, öğretmek, konuşmak) olduğu görülmektedir (Craig, 2006). Bu olumlu sonuçlar, aile ilişkileri ve çocukların gelişimi üzerinde etkili olduğu için, araştırmacılar babaların çocuk yetiştirmede daha fazla yer almasını neyin teşvik ettiğini veya neyin engellediğini araştırmaktadır.

Birçok araştırmacı son 25 yılda anne bekçiliği hakkında çalışmalar yapmıştır (Allen ve Hawkins, 1999; DeLuccie, 1995). Anne bekçiliği, bazı araştırmacılara göre, annelerin babaların katılımını etkileyen önemli bir ebeveynlik şeklidir (Schoppe-Sullivan vd., 2008). De Luccie (1995) çalışmasında, anne bekçiliğini, babaların rolünün önemi ve annenin babanın katılımıyla ilgili memnuniyetine ilişkin tutumlar olarak tanımlamıştır. Annelik tutumlarının ve babanın katılımından duyulan tatminin, babanın katılımının sıklığıyla ilişkili olarak bir "bekçilik" işlevi olduğunu varsaymıştır. Allen ve Hawkins (1999) ise anne bekçiliğini standart ve sorumluluk, anne kimlik onayı, farklılaştırılmış aile rolleri üç boyut olarak tanımlamışlardır. Babalar ev işlerinde ve çocuk bakımında işbirlikçi olarak annelere katılırlarsa, bazı anneler bir kadın olarak kendine saygı veya annelik kimliğinin kaybindan endişelenebilirler. Bir kadının yaptığı özenli ve anaç aile işlerinden dolayı başkalarının kendisine iyi bir ev kadını olduğunu doğrulamasına izin veren annelik rolünün dışsal onaylanma arzusunun ifade etmektedir. Aile işlerin sadece kadınlar için olduğunu düşünen anneler, baba katılımını teşvik etmekte tereddüt edebilir ve babaların katılımını izleyebilirler ve yönetebilirler.

Babaların çocuk bakımı ve baba-çocuk ilişkilerinde anne kadar etkili olmadığı düşünülmektedir. Bunun nedeni, annelerin toplumsal, kültürel ve ekonomik kaynaklarının yanı sıra annelerin davranışları ile ilgilidir. Babaların okul öncesi çocuklarının bakım sürecinde babaları destekleyen bazı faktörlerden biri, annelerin bekçi davranışlarıdır (De Luccie, 1995; Schoppe-Sullivan vd., 2008). Aile içinde kadın ve erkek arasında işbirliğine dayalı bir çabayı engelleyebilecek davranış ve inançlar, genellikle anne bekçiliği olarak tanımlanmaktadır (Allen ve Hawkins, 1999). Anne-babalar arasındaki karmaşık davranışsal etkileşimler dizisi olarak tanımlanan anne bekçiliği, babanın çocuk yetiştirmesine ve çocuklarla düzenli ve tutarlı bir şekilde etkileşim kurmasına yönelik annelerin kontrolcü, kısıtlayıcı (engelleyci) ve kolaylaştırıcı (teşvik edici) davranışları kullanarak babanın katılımını etkilemektedir (Puhlman ve Pasley, 2013).

Çocuklarla babanın etkileşimini arttırmayı amaçlayan anne davranışları kolaylaştırıcı beçlilik olarak tanımlanmaktadır (Schoppe-Sullivan ve ark., 2008). Çocuğun diğer ebeveynleriyle güvenli bir ilişki kurması, kolaylaştırıcı ebeveynlik olarak bilinmektedir. Çocukların diğer ebeveynlerle ilişki kurma fırsatları, açık iletişim ve zaman paylaşımında esneklik, kolaylaştırıcı beçliliğin bir parçası olarak kabul edilmektedir (Austin ve diğerleri, 2013). Çocuğun diğer ebeveynle geçirdiği zamanı desteklemek, diğer ebeveynin güçlü yönlerini ve uyumunu kabul etmek, çocuğun ilişkisini aktif olarak desteklemek, çocuğun iyiliğine odaklanmak ve destekleyici ebeveynlik ilişkilerini teşvik etmektir. Genel olarak, esnek, uzlaşmacı ve diğer ebeveynlere destekleyici olmak, kolaylaştırıcı-destekleyici beçliliğin temelini oluşturmaktadır. Ebeveynlik planında aşırı katı olmak, çocuğun diğer ebeveynlerle ilişkisine müdahale etmek veya çocuğun bu ebeveynlerle geçirdiği zamanı kısıtlamak için kullanılan bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım kısıtlayıcı beçlilik olarak bilinmektedir (Saini ve diğerleri, 2017). Diğer ebeveynlerin çocuğuyla etkileşimini ve ebeveyn-çocuk ilişkisinin kalitesini azaltan bir dizi davranış ve tutum olarak tanımlanmaktadır (Allen ve Hawkins, 1999). Bir ebeveyn çocuğa olası zarar konusunda endişe duyduğu için diğer ebeveynin ebeveynlik becerilerini eleştirdiğinde veya diğer ebeveynin katılımını sınırlamak için hareket ettiğinde koruyucu beçlilik olarak bilinmektedir. Bir ebeveynin diğer ebeveynin erişimini veya katılımını kısıtlamak istemesi koruyucu beçlilik olarak tanımlanmaktadır. Ebeveynler, ebeveynlik becerileri ve ebeveynlik deneyimi ile ilgili endişeler üzerinde koruyucu bir şekilde hareket etmektedirler (Austin ve diğerleri, 2013). Ebeveyn beçliliği, ebeveynlerin tutum ve eylemlerinin diğer ebeveyn-çocuk ilişkisinin katılımını ve kalitesini nasıl etkilediğini ifade etmektedir. Ebeveyn-çocuk ilişkisinin kalitesini ve/veya düzeyini etkileyen bir ebeveynin tutum ve davranışlarını kapsamaktadır (Austin ve diğerleri, 2013). Babaların da beçlilik yapma olasılığı vurgulanmıştır (Schoppe-Sullivan ve diğerleri, 2008; Trinder, 2008). Anne beçliliğinin "nedensel yönü" daha yakın zamanda keşfedilmiş olsa da baba tarafından yapılan beçliliğe ilişkin tartışmalar yeterince tartışılmamaktadır (Miller, 2018). Bir beçlinin, babanın etkileşimlerini sürekli eleştirerek (Zvara ve diğerleri, 2013) ve babanın onlarla vakit geçirmesini aktif olarak engelleyerek (Austin ve diğerleri, 2013) babayı çocuklarından ayırma olasılığı daha yüksektir. Anneler, babaların çabalarını eleştirerek, ebeveynlik için yüksek standartlar koyarak ve çocuk yetiştirmede kadınların birincil sorumluluğunu ve doğal avantajını üstlenerek, babaların çocuk bakımı ve ev işlerine katılımını sınırlamak için engeller koyabilirler (Allen ve Hawkins, 1999). Anne beçliliği, annenin babayı çocuğunun hayatından uzak tutma çabasını ifade etmektedir (Fagan ve Barnett, 2003). İşbirlikçi ortak ebeveynlik, kolaylaştırıcı beçlilik veya kapı açma davranışı olarak anlaşılabilir; kapıyı baltalama veya kapatma davranışı ise genellikle ortak ebeveynlik çatışmasına eşlik etmektedir. Kapı açma davranışları, ebeveyn katılımını kolaylaştıran beçlilik davranışlarını ifade eder. Anne, babanın çocuğun ebeveynliğine daha fazla katkıda bulunması gerektiğine inanmaktadır ve bu, kapı açma davranışlarının olumlu faydalarını gösteren önceki araştırma bulgularıyla uyumludur (Schoppe-Sullivan ve diğerleri, 2008). Kapı aralayıcı olan bir baba, anne-çocuk ilişkisinin kalitesini artırabilecek kolaylaştırıcı ve teşvik edici kapı açma davranışları sergileyebilir. Eğer babalar kolaylaştırıcı beçlilik davranışları sergileyebilirse veya kolaylaştırıcı beçlilik davranışları babaları çocuklarıyla etkileşime girmeye teşvik ederse, anneler kısıtlayıcı beçlilik tutumlarına sahip olsa bile çocukların olumlu uyum sergilemesi muhtemeldir (Pruett ve diğerleri, 2003). Kapı aralayıcı olan anne, babayı çocuklarla vakit geçirmeye teşvik ederek onların günlük yaşamlarına katılmasına olanak sağlamaktadır (Schoppe-Sullivan vd., 2015). Anneler, baba-çocuk ilişkisinin kalitesini artırabilecek kolaylaştırıcı ve teşvik edici kapı açma davranışları sergileyebilirler (Schoppe-Sullivan ve diğerleri, 2008; Walker ve McGraw, 2000).

Çin'de, okul öncesi dönemde çocuğu olan 214 anne ile yapılan bir araştırmada, anne bekçiliği boyutları ile baba katılımı arasındaki ilişki incelenmiştir. Wang ve diğerleri (2019) tarafından yapılan bu çalışmada, annelerin kolaylaştırıcı ve engelleyici bekçilik davranışlarının baba katılımı ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Benzer şekilde, Altenburger ve diğerleri (2018) tarafından yapılan bir başka araştırmada, 182 çift gelirli ailede anne bekçiliği ile babaların ebeveynlik kalitesi arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Bu çalışmada, doğum sonrası 3. ayda anne bekçiliğinin artmasıyla birlikte, doğum sonrası 9. ayda babaların ebeveynlik kalitesinde daha fazla düşüş gözlemlendiği belirtilmiştir. Makusha ve Richter (2016) tarafından yapılan bir çalışmada, KwaZulu-Natal kırsalındaki Siyah Güney Afrikalılar arasında bekçiliğin babanın katılımı üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Bu çalışmada, baba-çocuk katılımını düzenleyen bekçiliğin babanın katılımı üzerinde büyük bir etkisi olduğu belirtilmiştir. Moore (2012) tarafından yapılan bir araştırmada ise, İrlanda'daki 39 boşanmış anne ve babayla anne bekçiliği ile babanın finansal desteği arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu çalışmada, babaların boşanma sonrası anne bekçiliği davranışına maruz kaldıklarında daha az maddi destek sağladığı görülmüştür. Anne bekçiliği üzerine yapılan bir araştırmada, 24-72 aylık çocuğu olan 88 İsraili kadın örnekleminde incelenen değişkenler açıklanmıştır. Bu araştırma, annenin cinsiyet rolü ideolojisinin anne bekçiliğini etkilediğini göstermektedir (Kulik ve Tsoref, 2010). Bekçilik, ebeveyn davranışını anlamak için bir çerçeve olarak kabul edilmektedir. Bu çerçeve, ebeveynlerin bireysel özelliklerinin yanı sıra kültürel değerlerini de ortaya çıkarmaktadır. Bazı kültürlerde annenin ebeveyn olarak önceliği savunulurken, bazı kültürlerde ise ebeveyn görev ve sorumluluklarının eşit bir şekilde paylaşılması desteklenmektedir. Türkiye'de yapılan çalışmalarda ise; Akgöz-Aktaş (2017) tarafından yapılan bir araştırmada babanın katılımının, ebeveynlerin evlilik uyumu ve annenin bakım vermesinin çocuğun uyumunu nasıl etkilediğine bakılmıştır. Yaşları 4-6 arasında değişen 265 çocukla, ebeveynleri ve öğretmenleriyle görüştüler (Akgöz-Aktaş, 2017). Aydın ve Akgöz-Aktaş (2017) anne bekçiliğiyle ilgili makale ve tezlerin incelemesini yapmıştır. (Aydın ve Akgöz-Aktaş, 2017). Aytaç (2018) 200 katılımcıyla karma bir çalışma yapmıştır. Annenin bekçiliği ile geleneksel annelik arasında pozitif bir ilişki olduğunu ancak annenin ekonomik durumu ile diğer değişkenler arasında bir ilişki olmadığını bulmuşlardır (Aytaç, 2018). Pekel-Uludağlı (2019), 2-6 yaş arası çocuğu olan 239 babayla araştırma yapmıştır. Babaların katılımı ile anne bekçiliği, kapı aralayıcı bekçilik ve geleneksel baba cinsiyet rolleri arasındaki ilişkiye baktılar. Babaların katılımının kapı aralayıcı bekçilikle olumlu, geleneksel baba cinsiyet rolleriyle ise olumsuz ilişkili olduğunu buldular. Ayrıca baba katılımının, kapı aralayıcı bekçiliği, geleneksel baba cinsiyet rolleri, babanın yetkinliği ve evlilik doyumu arasında aracı rol oynadığını da bulmuşlardır (Pekel-Uludağlı, 2019). Dönmez (2019) 36-72 aylık çocuğu olan annelerle karma yöntem kullanmıştır. "Babasavar Annelik" adı verilen bir ölçek geliştirerek annelerin davranışlarının farklı değişkenlere göre nasıl değiştiğini, ebeveynlerle ve çocuklarla nasıl etkileşime girdiklerini incelediler. Eğitim düzeyi düşük olan babaların, çocuklarına aşırı bağlanan ve babasavar annelik davranışları sergileyen eşlere sahip olma ihtimalinin daha yüksek olduğunu bulmuşlardır (Dönmez, 2019). Gazi (2019) 282 lise öğrencisi ve ebeveynleri ile yaptığı araştırmada annelik ve evlilik uyumunun baba katılımı ve baba-ergen ilişkilerindeki rolünü incelemiştir. Baba katılımı ve baba-ergen ilişkilerinin çocuğun cinsiyetine, sınıf türüne, yaşına veya babanın eğitim düzeyine göre farklılık göstermediğini buldular. Ancak çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır (Gazi, 2019). Kıracı (2021) tarafından okul öncesi dönemde özel gereksinimli çocuğa sahip 255 ebeveyn ile yapılan başka bir çalışmada ise Anne Bekçiliği Ölçeği-Anne Formu'nun özel gereksinimli çocukların anneleri için geçerli ve güvenilir bir araç olup olmadığı incelenmiştir. Ayrıca baba katılımının farklı annelik türlerine göre farklılık gösterip göstermediğine bakmışlar ve annenin bekçi davranışlarını ve babanın katılımını

çocuk ve ebeveynlerle ilgili çeşitli değişkenlere göre analiz etmişlerdir. Annelik Ölçeği-Anne Formu'nun özel gereksinimli çocuğa sahip anneler için geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğunu, annelerin teşvik edici davranışları ile engelleyici davranışları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu bulmuşlardır. Ayrıca anne ve baba katılımının çocuğun cinsiyetine, tanısına ve okul öncesi eğitime devamına göre farklılık gösterdiğini, ancak yaş ve kardeş sayısına göre farklılık göstermediğini bulmuşlardır. Anne bekkçiliği; annenin yaşına, her iki ebeveynin eğitim düzeyine ve toplam aile gelirine göre de farklılık gösteriyor ancak babanın yaşına göre farklılık göstermiyor. Annelerin engelleyici bekkçi davranışları ile baba katılımı arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu, annelerin teşvik edici bekkçi davranışları ile baba katılımı arasında ise pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu belirlemişlerdir (Kıraççı, 2021).

Ailelerde toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik etmeye yönelik süregelen çabalara rağmen, anne bekkçiliği çeşitli biçimlerde hâlâ devam etmektedir. Anne bekkçiliği, ortak ebeveynlik yolculuğunda ortak ebeveynliğin dinamiklerini etkileyen önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Kasıtsız kontrolden kasıtlı direnişe kadar bu karmaşık olgu, uyumlu bir ortak ebeveynlik ilişkisinin gelişmesini engelleme potansiyeline sahiptir. Anne bekkçiliğinin ardındaki gerçeği ortaya çıkarmak, her iki ebeveynin de çocuklarının yetiştirilmesine eşit bir şekilde katkıda bulunma yetkisine sahip olduğu bir ortamın geliştirilmesi açısından oldukça önemlidir. Araştırmalar, bu davranışın babaların özsayıları ve ebeveynlik yeteneklerine olan güvenleri üzerinde zararlı etkilere sahip olabileceğini, bu durumun da ilginin azalmasına ve evlilik ilişkilerinin gergin olmasına yol açabileceğini göstermiştir.

Babasavar anneliğin ebeveynlerin çocuğa yönelik ilgisi ile ilişkisi hakkında bilimsel bilgi eksikliği mevcuttur. Bu nedenle, babasavar anneliğin ebeveynlerin çocuğa yönelik ilgisi ile ilişkisi anlaşılmalıdır. Bu doğrultuda, okul öncesi dönem çocuklarının ebeveynlerinin babasavar annelik düzeyleri ile anne-babanın çocuğa yönelik ilgisi arasındaki ilişkinin belirlenmesi araştırmanın genel problemi olarak tanımlanmıştır. Bu çalışmada, anne-babaların çocuğa yönelik ilgisi babasavar annelik düzeylerine göre farklılaşmakta mıdır? sorusuna cevap aranacaktır.

Yöntem

Makalede araştırma modeli

Okul öncesi dönem çocukların ebeveynlerinin babasavar annelik düzeyleriyle anne- babanın çocuğa yönelik ilgisi arasındaki ilişkisini inceleyen bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modelleri, iki veya daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişimin varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar,2014).

Evren ve örneklem

2020-2021 eğitim öğretim yılında İzmir ilinde bulunan devlete bağlı bağımsız okul öncesi kurumlarına devam eden 4-6 yaş çocukların ebeveynleri, araştırma evrenini oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı, uygulama izni alınmış olan İnce, E. ve Özdemir Beceren, B. A. (2024). 36-72 aylık çocukların ebeveynlerinin babasavar annelik düzeyleriyle anne-babanın çocuğa yönelik ilgisi arasındaki ilişki. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 15(1), 1-23.*
DOI. 10.51460/baebd.1392794

Bayraklı, Buca, Çiğli, Gaziemir, Karşıyaka, Konak ilçelerindeki okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 4-6 yaş grubu çocuğu olan ebeveynlerden (412 anne ve 412 baba) oluşmaktadır. Araştırmanın örnekleme, basit seçkisiz örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Bu yöntemde, her bir örneklem seçimine eşit seçilme olasılığı verilerek seçilen birimler örnekleme alınmıştır. Bu örnekleme yöntemi, evrendeki tüm birimlerin örneğe seçilmek için eşit ve bağımsız bir şansa sahip olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk vd., 2018). Toplamda 412 anne-babadan veri toplanmış olup, bunların Bayraklı'dan 39, Buca'dan 146, Çiğli'den 36, Gaziemir'den 69, Karşıyaka'dan 44 ve Konak'tan 78 kişi olduğu belirlenmiştir. Katılımcılar gönüllü olarak çalışmaya katılmışlardır. Araştırma kriterlerine uygun olmayan, eksik veya uygun şekilde doldurulmayan formlar çıkarılmış ve 412 kişilik bir örneklem oluşturulmuştur. Katılımcıların araştırma değişkenleri için frekans ve yüzdeler dağılımları Tablo 1 ve Tablo 2'de verilmektedir.

Tablo 1.

Anne-babaların demografik özelliklerine ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımları

		f	%
Anne Yaşı	29 Yaş ve Altı	48	11,7
	30-34 Yaş	128	31,1
	35-39 Yaş	142	34,5
	40 Yaş ve Üzeri	94	22,8
	Toplam	412	100,0
Baba Yaşı	34 Yaş ve Altı	86	20,9
	35-39 Yaş	162	39,3
	40 Yaş ve Üzeri	164	39,8
	Toplam	412	100,0
Anne Eğitim Durumu	İlköğretim	30	7,3
	Ortaöğretim	137	33,3
	Önlisans	41	10,0
	Lisans	189	45,9
	Lisansüstü	15	3,6
	Toplam	412	100,0

Tablo 2.

Çocukların Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Dağılımları

		f	%
Çocuk Yaşı	4	34	8,3
	5	112	27,2
	6	266	64,6
	Toplam	412	100,0
Çocuk Cinsiyeti	Erkek	215	52,2
	Kız	197	47,8
	Toplam	412	100,0

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2024), 15 (1), 1-23.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2024), 15 (1), 1-23.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Tablo 2’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan ebeveynlerin çocuklarının %8,3’ü (n=34) 4 yaş, %27,2’si (n=112) 5 yaş, %64,6’sı (n=266) 6 yaşında olduğu görülmektedir. Çocukların cinsiyeti %47,8’i (n=197) kız, %52,2’si (n=215) erkektir.

Veri toplama araçları

“Demografik Bilgi Formu”, “Babasavar Annelik Ölçeği” ve “Çocuğa Yönelik Anne-Baba İlgisi Ölçeği” kullanılarak, araştırmaya konu olan değişkenlerin verileri toplanmıştır. “Demografik Bilgi Formu”, araştırmacı tarafından oluşturulmuş ve çocuklar ve ailelerle ilgili bilgileri ortaya koymayı amaçlamaktadır. Formda, ailedeki çocuğun yaşı, cinsiyeti, sayısı, doğum sırası, anne ve baba yaşları, eğitim durumları, meslekleri, çalışma saatleri, gelir durumları, evlilik süresi, evde yaşayan büyük anne ve büyük baba sayısı gibi değişkenler belirlenmektedir. Form, anne ve babalar için ayrı ayrı oluşturulmuştur. Dönmez (2019) tarafından, annelerin çocuk bakımında babaları kısıtlayıcı ve destekleyici etkileşim davranışlarını ölçmek amacıyla, 5 alt boyut ve 57 madde içeren “Babasavar Annelik Ölçeği” kullanılmıştır. Sucuoğlu ve diğerleri (2015) tarafından geliştirilen, okul öncesi eğitim alan 4-6 yaş arası çocukların anne ve babalarının çocuklarına yönelik ilgi düzeylerini belirlemek amacıyla “Çocuğa Yönelik Anne-Baba İlgisi Ölçeği” kullanılmıştır.

Verilerin toplanması ve analizi

Veri toplama işlemi öncesinde araştırmada kullanılacak ölçme araçlarının kullanım izinleri alınmıştır. Çalışma izni, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Etik Kurulu tarafından verilmiştir. İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden izin alınmıştır. İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü’ne bağlı, Bayraklı, Buca, Çiğli, Gaziemir, Karşıyaka, Konak ilçelerinde okullar belirlenmiş ve okul müdürlerine çalışmanın içeriği hakkında bilgi verilerek randevu alınmıştır. Öğretmenlere sınıflarındaki öğrenci sayısı kadar, anne baba ölçeklerinin bulunduğu 2 ayrı zarf verilmiştir. Tüm öğretmenler ebeveynlerden gelen zarfları araştırmacıya teslim etmişlerdir. Veri toplama süreci Nisan 2021’de başlamış ve Haziran 2021’de tamamlanmıştır. Toplamda 528 anne-babadan zarflar dönmüş, 116 tanesi eksik veya yanlış doldurulduğu için analizlere dahil edilmemiştir. Analizler, 412 anne-baba verisi kullanılarak yapılmıştır.

Anne ve babalardan toplanan ölçek formları çocuklara göre eşleştirilerek birleştirilmiştir. Yapılan analizlerde SPSS 20 paket programından yararlanılmıştır. Anne-baba ve çocuklarla ilgili bilgilerin belirlenmesi amacıyla frekans ve yüzde hesaplamaları yapılmıştır. Araştırmanın amaçlarına yönelik verilerin analiz yöntemlerini belirlemek için çocuğa yönelik anne baba ilgisi ölçeği puanları normal dağılım gösterip göstermediğini değerlendirmek amacıyla betimsel istatistikler incelenerek Tablo 3’te sunulmuştur. Tabloya göre çocuğa yönelik anne baba ilgisi ölçeği toplam puanları ve alt boyut puanları normal dağılım göstermektedir. Babasavar annelik ölçeği puanları normal dağılım gösterip göstermediğini değerlendirmek amacıyla betimsel istatistikler incelenerek Tablo 4’te sunulmuştur. Tabloya göre babasavar annelik ölçeği puanları normal dağılım göstermemektedir ($p<.05$). Babasavar annelik ölçeği toplam puanı kullanılarak yapılacak istatistiksel analizler için parametrik testler uygulanmıştır. Babasavar annelik ölçeği alt boyut puanları normal dağılım göstermemesinden dolayı bu puanlar kullanılarak yapılacak diğer istatistiksel analizler için nonparametrik testler uygulanmıştır.

İnce, E. ve Özdemir Beceren, B. A. (2024). 36-72 aylık çocukların ebeveynlerinin babasavar annelik düzeyleriyle anne-babanın çocuğa yönelik ilgisi arasındaki ilişki. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 15(1), 1-23.*

DOI. 10.51460/baebd.1392794

Tablo 3.

Çocuğa Yönelik Anne-Baba İlgisi Ölçeği ve Alt Boyutlarına Ait Betimsel İstatistikler

	Ort.	N	Ss	Skew.	Kurt.
Baba İlgisi Toplam	147,56	412	23,06099	-,382	,160
Baba Kontrole Yönelik İlgi	46,2427	412	5,74175	-,745	,733
Baba Davranış Geliştirmeye Yönelik İlgi	65,1869	412	9,84288	-,727	,802
Baba Okula Yönelik İlgi	36,1286	412	10,27176	,234	-,161
Anne İlgisi Toplam	11,6845	412	2,46187	-,736	,546
Anne Kontrole Yönelik İlgi	59,7112	412	4,26513	-,713	-,272
Anne Davranış Geliştirmeye Yönelik İlgi	50,4684	412	4,45867	-1,013	,645
Anne Okula Yönelik İlgi	24,8301	412	5,61110	-,003	-,608
Anne İlgileri Geliştirmeye Yönelik İlgi	11,6845	412	2,46187	-,736	,546

Tablo 4.

Babasavar Annelik Ölçeği ve Alt Boyutlarına Ait Betimsel İstatistikler

	Ort.	N	Ss	Skew.	Kurt.
Babasavar Annelik Toplam	123,9029	412	22,89860	,672	,334
Modern Annelik	72,3762	412	9,66981	-1,409	3,689
İki Kat Sorumlu Annelik	20,8398	412	7,64374	1,697	3,536
Dolaylı Annelik	12,7937	412	3,82000	1,478	4,147
Aşırı Bağlı Annelik	48,4393	412	9,18471	,030	-,764
Geleneksel Annelik	12,1262	412	4,35846	,292	-,252

Bulgular

Babasavar Annelik Ölçeği ve Annenin Çocuğa Yönelik İlgisi Ölçeği'nden elde edilen puanlar arasında hesaplanan Pearson ve Spearman korelasyon katsayıları Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5'te görüldüğü üzere, babasavar annelik toplam puanı ile annenin çocuğa yönelik ilgisi toplam puanı arasında anlamlı korelasyon bulunmamıştır ($p>0,05$). Annenin çocuğa yönelik ilgisinin toplam puanı, modern annelik ($r=,285$; $p<0,01$), aşırı bağlı annelik ($r=,159$; $p<0,01$) pozitif yönlü ve geleneksel annelik ($r=-,104$; $p<0,05$), dolaylı annelik ($r=-,113$; $p<0,05$), negatif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı ilişki göstermektedir.

Babasavar Annelik Ölçeği ve Babanın Çocuğa Yönelik İlgisi Ölçeği'nden elde edilen puanları arasında hesaplanan Pearson ve Spearman korelasyon katsayıları Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6'da görüldüğü üzere, babasavar annelik toplam puanı ve babanın çocuğa yönelik ilgisi toplam puanı arasında negatif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı korelasyon saptanmıştır ($r=-,216$; $p<0,01$). Babanın çocuğa yönelik ilgisinin toplam puanı, modern annelik ($r=,342$; $p<0,01$) pozitif yönlü ve geleneksel annelik ($r=-,168$; $p<0,01$), iki kat sorumlu annelik ($r=-,235$; $p<0,01$), negatif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı ilişkilidir.

Tablo 5.

Babasavar Annelik Ölçeği ve Annenin Çocuğa Yönelik İlgisi Ölçeği'nden Elde Edilen Puanlar Arasında Hesaplanan Pearson ve Spearman Korelasyon Katsayıları

		Modern Annelik	İki Kat Sorumlu Annelik	Aşırı Bağlı Annelik	Geleneksel Annelik	Dolaylı Annelik	Babasavar Toplam
Anne Davranış Geliştirmeye Yönelik İlgisi	r	,329**	-,112*	,092	-,142**	-,135**	-,137**
	p	,000	,023	,063	,004	,006	,005
Anne Kontrol Yönelik İlgisi	r	,238**	-,022	,154**	-,093	-,128**	-,059
	p	,000	,654	,002	,061	,010	,234
Anne Okula Yönelik İlgisi	r	,157**	,020	,231**	-,030	,016	,064
	p	,001	,683	,000	,543	,748	,196
Anne İlgisi Geliştirmeye Yönelik İlgisi	r	,181**	-,070	-,114*	-,068	-,192**	-,177**
	p	,000	,159	,020	,166	,000	,000
Anne İlgisi Toplam	r	,285**	-,049	,159**	-,104*	-,113*	-,072
	p	,000	,323	,001	,034	,022	,146

Tablo 6.

Babasavar Annelik Ölçeği ve Babanın Çocuğa Yönelik İlgisi Ölçeği'nden Elde Edilen Puanlar Arasında Hesaplanan Pearson ve Spearman Korelasyon Katsayıları

		Modern Annelik	İki Kat Sorumlu Annelik	Aşırı Bağlı Annelik	Geleneksel Annelik	Dolaylı Annelik	Babasavar Toplam
Baba Davranış Geliştirmeye Yönelik İlgisi	r	,309**	-,221**	,064	-,171**	-,077	-,201**
	p	,000	,000	,196	,001	,121	,000
Baba Kontrol Yönelik İlgisi	r	,294**	-,216**	,102*	-,154**	-,060	-,199**
	p	,000	,000	,038	,002	,225	,000
Baba Okula Yönelik İlgisi	r	,311**	-,209**	,054	-,128**	-,064	-,182**
	p	,000	,000	,278	,009	,197	,000
Baba İlgisi Toplam	r	,342**	-,235**	,077	-,168**	-,082	-,216**
	p	,000	,000	,121	,001	,098	,000

Babasavar annelik düzeyi çocuğun cinsiyetine göre hesaplanan Mann Whitney-U Testi ve Bağımsız Gruplar t Testi bulguları Tablo 7 ve Tablo 8'de yer almaktadır

Tablo 7.
Babasavar Annelik Puanlarının Çocuğun Cinsiyetine Göre Mann Whitney-U Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	Z	p
Dolaylı Annelik	Erkek	215	209,40	45020,00	20555,000	-,518	,604
	Kız	197	203,34	40058,00			
İki Kat Sorumlu Annelik	Erkek	215	207,53	44619,50	20955,500	-,184	,854
	Kız	197	205,37	40458,50			
Modern Annelik	Erkek	215	202,52	43541,50	20321,500	-,710	,478
	Kız	197	210,85	41536,50			

Tablo 7'ye göre, Babasavar Annelik Ölçeği alt boyutlarından “Dolaylı Annelik” (U=20555.00; p>.05), “İki Kat Sorumlu Annelik” (U=20955.50; p>.05), “Modern Annelik” (U=20321.50; p>.05), puanlarında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Tablo 8.
Babasavar Annelik Puanlarının Çocuğun Cinsiyetine Göre Mann Whitney-U Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	ss	t Testi		
					t	sd	p
Geleneksel Annelik	Erkek	215	2,3405	,88613	-2,071	410	,039
	Kız	197	2,5178	,84825			
Aşırı Bağlı Annelik	Erkek	215	3,4053	,67090	-1,771	410	,077
	Kız	197	3,5196	,63580			
Babasavar Annelik Toplam	Erkek	215	2,1612	,42232	-,663	410	,507
	Kız	197	2,1875	,37858			

Tablo 8'de Babasavar Annelik Ölçeği alt boyutlarından “Geleneksel Annelik” çocuğun cinsiyet değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir. Tablo 8 incelendiğinde “Geleneksel Annelik” için kız çocukların lehine anlamlı bir fark bulunmuştur (p<.05).

Babasavar annelik düzeyi annelerin eğitim düzeylerine göre hesaplanan Kruskal Wallis H testi, Mann Whitney-U Testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Tukey Testi bulguları Tablo 9, Tablo 10, Tablo 11 ve Tablo 12’de yer almaktadır.

Tablo 9.

Sayfa | 14

Babasavar Annelik Puanlarının Annelerin Eğitim Düzeylerine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Eğitim Düzeyi	N	Sıra Ort.	sd	Ki-kare	p
Dolaylı Annelik	İlköğretim	30	241,63	4	9,063	,060
	Ortaöğretim	137	223,09			
	Önlisans	41	193,52			
	Lisans	189	194,47			
	Lisansüstü	15	171,67			
İki Kat Sorumlu Annelik	İlköğretim	30	245,87	4	9,728	,045
	Ortaöğretim	137	223,61			
	Önlisans	41	191,82			
	Lisans	189	192,24			
	Lisansüstü	15	191,33			
Modern Annelik	İlköğretim	30	239,85	4	7,369	,118
	Ortaöğretim	137	187,81			
	Önlisans	41	202,78			
	Lisans	189	213,12			
	Lisansüstü	15	237,30			

Tablo 9’da yer alan diğer Kruskal Wallis H testi sonuçları incelendiğinde Babasavar Annelik Ölçeği alt boyutlarından “Dolaylı Annelik” ve “Modern Annelik” annelerin eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0,05$). “İki Kat Sorumlu Annelik”, annelerin eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0,05$). “İki Kat Sorumlu Annelik” çoklu karşılaştırma için yapılan Mann Whitney-U Testi sonuçları Tablo 10’da yer almaktadır.

Tablo 10.

İki Kat Sorumlu Annelik Puanının Annelerin Eğitim Düzeylerinin Çoklu Karşılaştırılmasına Göre Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Cinsiyet		N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	Z	p
İki Kat Sorumlu Annelik	İlköğretim	30	134,92	4047,50	2087,500	-2,325	,020
	Lisans	189	106,04	20042,50			
İki Kat Sorumlu Annelik	Ortaöğretim	137	177,81	24360,50	10985,500	-2,340	,019
	Lisans	189	153,12	28940,50			

Tablo 10 incelendiğinde, Mann Whitney-U Testi ile yapılan çoklu karşılaştırmalar sonucunda bu farkın, “İlköğretim-Lisans” eğitim seviyesindeki anneler ve “Ortaöğretim-Lisans” eğitim seviyesindeki anneler olduğu belirlenmiştir ($p < 0,05$).

Tablo 11.

Babasavar Annelik Puanlarının Annelerin Eğitim Düzeyine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Varyansın Kaynağı		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p
Geleneksel Annelik	Gruplar arası	6,340	4	1,585	2,108	,079
	Gruplar içi	305,957	407	,752		
	Toplam	312,297	411			
Aşırı Bağlı Annelik	Gruplar arası	27,551	4	6,888	18,771	,000
	Gruplar içi	149,344	407	,367		
	Toplam	176,895	411			
Babasavar Annelik Toplam	Gruplar arası	5,685	4	1,421	9,539	,000
	Gruplar içi	60,645	407	,149		
	Toplam	66,330	411			

Tablo 11’de Babasavar Annelik Ölçeği puanlarının anne eğitim düzeyi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmiştir. Tablo 11 incelendiğinde, Aşırı Bağlı Annelik, Geleneksel Annelik ve Babasavar Annelik toplam puanda anne eğitim düzeyine göre anlamlı şekilde farklılık gösterdiği bulunmuştur ($p < .05$). Bu farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunun belirlenebilmesi için Tukey testi yapılmıştır. Aşırı Bağlı Annelik, Geleneksel Annelik ve Babasavar Annelik toplam puanının annenin eğitim düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığı ile ilgili yapılan Tukey Testi sonuçları Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12.

Babasavar Annelik Toplam Puanı ve Aşırı Bağlı Annelik Puanlarının Annelerin Eğitim Düzeyine Göre Tukey Testi Sonuçları

	(I) Anne Eğitim	(J) Anne Eğitim	Ortalama Farkı (I-J)	p
Aşırı Bağlı Annelik	İlköğretim	Ortaöğretim	,17968	,582
		Önlisans	,39762	,051
		Lisans	,67237*	,000
		Lisansüstü	,82143*	,000
	Ortaöğretim	İlköğretim	-,17968	,582
		Önlisans	,21794	,258
		Lisans	,49269*	,000
		Lisansüstü	,64174*	,001
	Önlisans	İlköğretim	-,39762	,051
		Ortaöğretim	-,21794	,258
		Lisans	,27475	,066
		Lisansüstü	,42381	,141

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2024), 15 (1), 1-23.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2024), 15 (1), 1-23.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Tablo 12'nin devamı

Sayfa 17	Aşırı Annelik	Bağlı	Lisans	İlköğretim	-,67237*	,000
			Lisansüstü	Ortaöğretim	-,49269*	,000
				Önlisans	-,27475	,066
				Lisans	,14906	,890
				Lisansüstü	-,82143*	,000
		Bağsız	Ortaöğretim	-,64174*	,001	
			Önlisans	-,42381	,141	
			Lisans	-,14906	,890	
			İlköğretim	Ortaöğretim	,04304	,982
				Önlisans	,15570	,448
Lisans	,27521*	,003				
Lisansüstü	,35439*	,032				
Babasavar Annelik Toplam	Ortaöğretim	İlköğretim	-,04304	,982		
		Önlisans	,11266	,473		
		Lisans	,23217*	,000		
		Lisansüstü	,31135*	,026		
	Önlisans	İlköğretim	-,15570	,448		
		Ortaöğretim	-,11266	,473		
		Lisans	,11951	,377		
		Lisansüstü	,19869	,432		

Tablo 12'nin devamı

Babasavar Annelik Toplam	Lisans	İlköğretim	-,27521*	,003
		Ortaöğretim	-,23217*	,000
		Önlisans	-,11951	,377
		Lisansüstü	,07918	,941
Babasavar Annelik Toplam	Lisansüstü	İlköğretim	-,35439*	,032
		Ortaöğretim	-,31135*	,026
		Önlisans	-,19869	,432
		Lisans	-,07918	,941

Tablo 12 incelendiğinde Babasavar Annelik toplam puanı ve Aşırı Bağlı Annelik alt boyutunda ilköğretim mezunları ile lisans mezunları arasında, ilköğretim mezunları ile lisansüstü mezunları arasında ilköğretim mezunları lehine; ortaöğretim mezunları ile lisans mezunları, ortaöğretim mezunları ile lisansüstü mezunları arasında ortaöğretim mezunları lehine anlamlı bir farklılık görülmüştür.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Babasavar annelik ölçeği'nin değişkenlere göre analizlerine ilişkin sonuçlar

Çocuğun cinsiyeti değişkenine göre; Babasavar Annelik Ölçeği alt boyutlarından “Dolaylı Annelik”, “İki Kat Sorumlu Annelik”, “Modern Annelik”, puanlarında çocukların cinsiyeti değişkenine göre anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. “Geleneksel Annelik” için kız çocukların lehine anlamlı bir fark tespit edilmiştir. “Geleneksel Annelik” davranışları kız çocuğu olan annelerde daha fazla görülmektedir. Akdan (2021) tarafından yapılan çalışmada, “Aşırı Bağlı Annelik” puanlarının çocuk cinsiyetine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Cannon (2008), baba katılımı ile çocukların cinsiyetinin ve mizacının ilişkili olduğu, babaların zor kız çocuklarına nispeten zor erkek çocuklarıyla daha fazla iletişim kurduğunu göstermiştir. Gaunt ve Pinho (2018) anne bekliliği eğilimleri ile annenin cinsiyetçi tavırları olumlu yönde ilişkiliydi.

Çocuğun yaşı değişkenine göre; Babasavar Annelik Ölçeği alt boyutlarından “Dolaylı Annelik”, “İki Kat Sorumlu Annelik”, “Modern Annelik”, “Geleneksel Annelik”, “Aşırı Bağlı Annelik” çocukların yaşına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Annelerin eğitim düzeyi değişkenine göre; Babasavar Annelik Ölçeği alt boyutlarından “Dolaylı Annelik” ve “Modern Annelik” annelerin eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. “Aşırı Bağlı Annelik”, “Geleneksel Annelik”, “İki Kat Sorumlu Annelik” ve “Babasavar Annelik” toplam puanda, annelerin eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu farkın, “İlköğretim-Lisans” eğitim seviyesindeki anneler ve “Ortaöğretim-Lisans” eğitim seviyesindeki anneler arasında olduğu tespit edilmiştir. İlköğretim ve ortaöğretim mezunu katılımcıların puanlarının benzer ve lisans mezunu katılımcılara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İlköğretim ve ortaöğretim mezunu anneler diğer annelere göre daha fazla “Aşırı Bağlı Annelik”, “Geleneksel Annelik”, “İki Kat Sorumlu Annelik” ve “Babasavar Annelik” sergilemektedir. Dönmez (2019) çalışmasında “Aşırı Bağlı Annelik”, “Geleneksel Annelik”, “Dolaylı Annelik” ve “İki Kat Sorumlu Annelik” eğitim seviyesi düşük olan anneler için anlamlı bir fark bulmuş; “Modern Annelik” için ise anne eğitim durumuna göre bir fark bulmamıştır. Akdan (2021) tarafından yapılan çalışmada; ilköğretim, ortaokul ve lise mezunu katılımcıların “İki Kat Sorumlu Annelik” ve “Babasavar Annelik” toplam puanlarının benzer ve önlisans-lisans mezunu katılımcılara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kulik ve Tsoref (2010), babasavar annelik ile anne eğitim düzeyi arasında negatif yönde ilişkili olduğunu ifade etmektedir. Annenin eğitim seviyesi ne kadar yüksekse, anne bekliliği seviyesi o kadar düşük olduğu bulunmuştur. Karabulut ve Şendil (2017), anne eğitim düzeyine göre annelerin babasavar davranışlarında anlamlı bir farklılık bulmamıştır.

Gelecekteki çalışmalarda, annenin bekliliği davranışlarını sınırlamak ve babanın katılımını teşvik etmek için müdahale programları tasarlanmalıdır. Bekçilik davranışının birden çok boyutunu incelemeye devam etmelidir. Mevcut durumu belirlemek için anne-babalardan ve çocuklardan eş zamanlı ölçümler yapılabilir. Ayrıca, anne bekliliği ile baba-çocuk arasındaki ilişkiyi net bir şekilde görmek için boyamsal araştırma yapılabilir. Anne bekliliğinin baba-çocuk ilişkisine etkilerine ilişkin gelecekteki araştırmalar, baba davranışının niteliği ve niceliğine ilişkin daha kapsamlı ölçeklerin geliştirilmesi ve uygulanması fayda sağlayacaktır. Anne bekliliği ve baba-çocuk ilişkilerini inceleyen çok az çalışma olduğundan, anne bekliliğinin daha net anlaşılabilmesi için konuyla ilgili yeni araştırmalara önem verilmelidir. Anne bekliliği yapısına etkisi bulunan faktörleri keşfetmek, ailelerin engelleyici beklilikle başa çıkmalarına yardımcı olabilir, böylece babalar çocuklarına yönelik ilgisi artabilir ve aile işlerine daha fazla dahil olabilirler. Gelecekteki araştırmalar doğum öncesi anne bekliliğini daha da araştırmalıdır. Doğum öncesi birlikte ebeveynlik modellerinin doğum sonrası aile uyumunu nasıl etkilediğini incelemelidir. Ebeveynliğe geçiş sırasında hem anne hem de baba adaylarının sadece baba katılımı ile ilgili inançlarını incelemekle kalmayıp, aynı zamanda bebek bekleyen ebeveynlerin çocuklarının günlük bakımında babaların gelecekteki rolüne ortak katkılarını anlamak için araştırma yapılabilir.

Ebeveynlerin, erken çocukluk gelişimi, sağlık, beslenme ve psikoloji konularında kapsamlı bilgiye sahip olması gerekmektedir. Çocukların genel refahının ve bilişsel gelişiminin sağlanmasında çok önemli bir rol oynamaktadır. Çocuk bakımında; oyun, yaşa uygun aktiviteler ve pozitif disiplin teknikleri yoluyla öğrenmeyi teşvik eden besleyici bir ortam sağlanmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Ek olarak, yemek planlamasına, okula ulaşımına veya ders dışı etkinliklere yardımcı olma ve sağlıklı alışkanlıkları teşvik etme konularında ebeveynler birbirlerine destek sağlayabilirler. Anne-baba iletişiminin sağlıklı olması, çocuğun refahı için hayati önem taşımaktadır. Ebeveynlerin hem kendi aralarında hem de çocuk ile güvene ve iş birliğine dayalı güçlü ilişkiler kurulması gelişimin

sağlanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Ailelerle çalışan profesyonellerin anne bekcılığı konusunda bilinçli olması önemlidir; böylece hem ebeveynlerin hem de çocukların yararına sağlıklı ortak ebeveynlik dinamikleri oluşturma, açık iletişimi teşvik etme ve geleneksel cinsiyet normlarına meydan okuma konusunda ebeveynlere destek ve rehberlik sağlayabilirler.

Sayfa | 20

Genel olarak, bu çalışma, nispeten yeni ve yeterince araştırılmamış bir davranış ve inanç sistemini ve bekcilik eğilimlerini etkileyebilecek olası özellikleri araştırmıştır. Bulgular, anne bekcılığıyla ilgili gelecekteki araştırma ve teoriler için öneme sahiptir. Bekciliğin daha karmaşık olabileceğini düşündürmektedir. Baba davranışları ve tutumları bağlamı dışında anne bekciliğini basitçe iyi veya kötü olarak tanımlamak, anne davranışlarını veya niyetini net bir şekilde ifade edemeyebilir. Yine, annenin bekciliğinin potansiyel olarak karmaşık doğasını araştıran gelecekteki araştırmalara ihtiyaç vardır. Gelecekteki çalışmalar, ölçülen değişkenler arasına gerçek çocuk gelişimi sonuçlarının dahil edilmesi fayda sağlayacaktır. Ayrıca, annenin eğitim durumu da anne bekciliği üzerinde etkili olmaktadır. Anne eğitimine yönelik programlar hazırlanabilir.

Bekçilik, ebeveyn davranışını anlamak için bir çerçeve olarak görülebilir ve yalnızca ebeveynlerin rolleri hakkında sahip oldukları bireysel kavramları değil, aynı zamanda kültürel değerleri de ortaya çıkarır. Bazı kültürler annenin önceliğini savunurken, diğerleri ebeveyn görev ve sorumluluklarının adil bir şekilde paylaşılmasını destekleme eğilimindedir. Dahası, savunulan değerler ile günlük uygulama arasında, bazen değerlerin ve uygulamaların sorgulanmasına neden olabilecek büyük boşluklar oluşmaktadır. Gelecekteki çalışmalar, anne bekciliği davranışlarıyla ilgili kültürleşme ve kültürler arası ebeveynlik gibi babaların diğer kültürlerdeki baba katılımını da dikkate almaları önerilmektedir. Babalık, kültürler arasında değişen çok çeşitli inançları içermektedir. Gelecekteki araştırmalar, kültürel unsurların annenin bekcilik davranışları ile babanın katılımı arasındaki ilişkiyi nasıl etkilediğini ele almalıdır. Ülkemiz ile farklı kültürlerde anne bekciliği ve baba katılımı arasındaki ilişkilerin karşılaştırılması alanyazın için önemli bilgi sağlayacaktır.

Anne-baba-çocuk iletişiminin çocuğun gelişimi için olan önemi yapılan araştırmalarla ortaya konulmaktadır. Aile iletişimine yönelik eğitimlere ve programlara ağırlık verilmelidir. Çocuğa yönelik ilgi, ebeveyn tutumları, çocuk bakımı, çocuk sağlığı, çocuk gelişimi, erken çocuklukta teknoloji kullanımı vb. konuları içeren eğitim programlarının ilgili kurumlarca hazırlanarak, ebeveynlerin evlilik öncesi anne-baba adayı olduğu varsayılarak mutlaka ilgili eğitimleri alması sağlanmalıdır.

Bu makale anne bekciliğinin inceliklerini ve anne babanın çocuğa yönelik ilgisini derinlemesine ele almaktadır. Anne bekciliğinin çeşitli biçimlerine ve birlikte ebeveynlik dinamikleri üzerindeki derin etkilerine ışık tutmaktadır. Bu engelleri ortadan kaldırmayı, daha dengeli ve iş birliğine dayalı bir ortak ebeveynlik deneyimi sağlanması için araştırma bulguları gelecekteki araştırmalara ışık tutacaktır. Ebeveynler, annenin bekciliğini anlayarak ve bu konuyu ele alarak daha kapsayıcı ve karşılıklı destekleyici bir yaklaşıma doğru çaba gösterebilir ve sonuçta çocuklarının gelişmesi için daha sağlıklı bir ortam yaratabilirler. Anne bekciliğinin ardındaki gerçeği ortaya çıkarmak ve ortak ebeveynlik başarısının önünü açmak için daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2024), 15 (1), 1-23.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2024), 15 (1), 1-23.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Bilgilendirme

Bu çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı “Okul Öncesi Dönem Çocukların Ebeveynlerinin Babasavar Annelik Düzeyleriyle Anne-Babanın Çocuğa Yönelik İlgisi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Sayfa | 21

Bu çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından desteklenmiştir. Proje Numarası “SYL-2020-3329”.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2024), 15 (1), 1-23.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2024), 15 (1), 1-23.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Kaynakça

- Akdan, N. K., (2021). Annelerin Algıladıkları Cinsiyet Rolü İle Babasavar Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Allen, S., ve Hawkins, A. (1999). "Maternal gatekeeping: Mothers' beliefs and behaviors that inhibit greater father involvement in family work". *Journal of Marriage and Family*, 199-212.
- Altenburger, L., Schoppe-Sullivan, S., ve Kamp Dush, C. (2018). "Associations between maternal gatekeeping and fathers' parenting quality". *Journal of Child and Family Studies*, 27(8), 2678-2689.
- Bianchi, S.M., Milkie, M.A., Sayer, L.C., ve Robinson, J.P. (2000). "Is anyone doing the housework? Trends in the gender division of household labor". *Social Forces*, 79, 191-228.
- Beitel, A.H., ve Parke, R.D. (1998). "Paternal involvement in infancy: The role of maternal and paternal attitudes". *Journal of Family Psychology*, 12, 268-288.
- Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. ve Kılıç, E. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (25. Baskı). Pegem Akademi:Ankara.
- Cannon, E. (2008). "Longitudinal relations between maternal gatekeeping and father responsibility". *Maternal Gatekeeping and Father Responsibility*, 1-17.
- Craig, L. (2006). "Does father care mean fathers share? A comparison of how mothers and fathers in intact families spend time with children". *Gender and Society*, 20, 259-281.
- De Luccie, M. (1995). "Mothers as gatekeepers: A model of maternal mediators of father involvement". *The Journal of Genetic Psychology: Research and Theory on Human Development*, 156(1), 115-131.
- Dönmez, Ö. (2019). Babasavar Annelik Ölçeği'nin Geliştirilmesi ve Okul Öncesi Çağda Çocuğu Olan Anne-Babaların Etkileşim Davranışlarının İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Fagan, J., ve Barnett, M. (2003). "The relationship between maternal gatekeeping, paternal competence, mothers' attitudes about the father role, and father involvement". *Journal of Family Issues*, 1020-1043.
- Gaunt, R., ve Pinho, M. (2018). "Do sexist mothers change more diapers? Ambivalent sexism, maternal gatekeeping, and the division of childcare". *Sex Roles*, 79(3), 176-189.
- Karabulut, H., ve Şendil, G. (2017). "Annelik bekkiliği ölçeği'nin (ABÖ) Türkçe'ye uyarlanması". *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(61), 686-699.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri: kavramlar, teknikler ve ilkeler* (27. Baskı). Nobel Yayınevi:Ankara.
- Kulik, L., ve Tsoref, H. (2010). "The entrance to the maternal garden: environmental and personal variables that explain maternal gatekeeping". *Journal of Gender Studies*, 19(3), 263-277.
- Makusha, T., ve Richter, L. (2016). Gatekeeping and its impact on father involvement among Black South Africans in rural KwaZulu-Natal. *Culture, Health & Sexuality*, 18(3), 308-320.
- Moore, E. (2012). "Paternal banking and maternal gatekeeping in postdivorce families". *Journal of Family Issues*, 33(6), 745-772.
- Pleck, J. H. ve Masciadrelli, B. P. (2004). Paternal involvement by U.S. residential fathers: Levels, sources and consequences. In: M. E. Lamb (Ed.), *The role of the father in child development* (4th ed., pp. 222-271). John Wiley and Sons: New York.
- Pleck, J. (2010). Paternal involvement: Revised conceptualization and theoretical linkages with child outcomes. In M. E. Lamb (Ed.), *The role of the father in child development* (5th ed., pp. 58-93). Wiley: New York.
- Pruett, M. K., Williams, T. Y., Insabella, G., ve Little, T. D. (2003). "Family and legal indicators of child adjustment to divorce among families with young children". *Journal of Family Psychology*, 17(2), 169-180.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2024), 15 (1), 1-23.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2024), 15 (1), 1-23.
Araştırma Makalesi / Research Paper

- Puhlman, D., ve Pasley, K. (2013). "Rethinking maternal gatekeeping". *Journal of Family Theory and Practice*, 176–193.
- Roggman, L. A., Boyce, L. K., Cook, G. A., Christiansen, K., ve Jones, D. (2004). "Playing with daddy: Social toy play, early head start, and developmental outcomes". *Fathering: A Journal of Theory, Research, and Practice about Men as Fathers*, 2(1), 83–108.
- Saini, M., Drozd, L., ve Olesen, N. (2017). "Adaptive and maladaptive gatekeeping behaviors and attitudes: Implications for child outcomes after separation and divorce". *Family Court Review*, 55(2), 260–272.
- Schoppe-Sullivan, S., Brown, G., Cannon, E., Mangelsdorf, S., ve Sokolowski, M. (2008). "Maternal gatekeeping, coparenting quality, and fathering behavior in families with infants". *Journal of Family Psychology*, 389–398.
- Sucuoğlu, H., Özkal, N., Yıldız Demirtaş, V., Güzeller, C. O. (2015). "Çocuğa yönelik anne-baba ilgisi ölçeğinin geliştirme çalışması". *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 242-263
- Tabachnick, B. G., ve Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th Ed). United States: Pearson Education.
- Trinder, L. (2008). "Maternal gate closing and gate opening in postdivorce families". *Journal of family issues*, 29(10), 1298-1324.
- Zvara, B. J., Schoppe-Sullivan, S. J., ve Dush, C. K. (2013). "Fathers' involvement in child health care: associations with prenatal involvement, parents' beliefs, and maternal gatekeeping". *Family relations*, 62(4), 649-661.
- Walker, A. J., ve McGraw, L. A. (2000). "Who is responsible for responsible fathering?". *Journal of Marriage and family*, 62(2), 563-569.
- Wang, X., Yu, Y., Zhu, R., ve Ji, Z. (2019). "Linking maternal gatekeeping to child outcomes in dual-earner families in China: The mediating role of father involvement". *Early Child Development and Care*, 191(2), 187-197.